

Nr 328.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa ytterligare med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv; given Stockholms slott den 22 maj 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler, efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, samt, vad angår markförvärv för Hallands flygflottilj, jämväl med chefen för socialdepartementet och t. f. chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Rosander, frågor om vissa ytterligare med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv samt anför därvid följande:

I proposition den 8 maj 1942 ha framlagts förslag rörande förvärv av mark, som avses för vissa i försvarspropositionen, nr 210, angivna ändamål. Jag anmälde i detta sammanhang, att i vissa fall utredningen ännu icke vore slutförd och anhöll att framdeles få återkomma till de frågor, som sålunda återstode.

Jag tillåter mig nu anmäla sistnämnda frågor.

Bihang till riksdagens protokoll 1942. 1 saml. Nr 328.

1. Markförvärv för förläggning av Göteborgs luftvärnsskår. I sitt den 12 januari 1942 avgivna betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet (statens off. utredn. 1942: 1) föreslog *1941 års försvarsutredning* bland annat, att den nuvarande beredskapsdivisionen ur luftvärnsartilleriet i Göteborg skulle göras bestående och benämnas Göteborgs luftvärnsskår (Lv 6). Frågan om förläggningsort — och i samband därmed benämning — för luftvärnsskåren borde dock göras beroende av en särskild undersökning rörande övnings- och skjutmöjligheterna för kåren, vilken syntes böra utföras av de militära myndigheterna. Därest tillfredsställande möjligheter i detta hänseende icke kunde åstadkommas i Göteborg, borde annan förläggningsort sökas, antingen inom det nya V. militärområdet eller på västkusten, varvid i senare fallet Halmstad syntes böra främst komma i åtanke.

I yttrande över försvarsutredningens förslag i denna del uttalade *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* som sin bestämde mening, att Göteborgs betydelse som skyddsobjekt nödvändiggjorde kårens förläggning till denna stad eller dess omedelbara närhet.

Vid ärendets anmälan i propositionen nr 210 (sid. 241) anförde jag, att jag delade länsstyrelsens uppfattning och föreslog sålunda, att kåren förlades till Göteborg eller dess omedelbara närhet.

Sedan av Kungl. Maj:t anbefalld utredning i ärendet genom arméförvaltningens fortifikationsstyrelses och vederbörande militärmyndigheters försorg numera förebragts, får jag ånyo anmäla den föreliggande frågan för Kungl. Maj:t.

I skrivelse den 8 maj 1942 anmälde *fortifikationsstyrelsen* i avvaktan på slutlig utredning i ärendet bland annat, att förhandlingar fortfarande påginge med Göteborgs stad rörande ifrågasatt förläggning av luftvärnsskåren till ett till största delen staden tillhörigt markområde i Västra Frölunda socken vid Göteborg, samt att, såvitt då kunde bedömas, i fall av frivillig uppgörelse kostnaderna för förvärv för kronans räkning av för ändamålet erforderligt markområde därstädes kunde beräknas uppgå till högst 750,000 kronor, vartill komme jämväl kostnader för gottgörelse åt ett flertal arrendatorer å den staden tillhöriga marken.

I skrivelse den 19 maj 1942 har styrelsen vidare anført, att i ärendet verkställda rekognosceringar och jämförande undersökningar givit vid handen, att en förläggning av luftvärnsskåren endast syntes böra ifrågakomma till någon av städerna Mölndal, Kungsbacka eller Göteborg.

Beträffande Mölndalsalternativet har fortifikationsstyrelsen anført följande:

Det för ändamålet undersökta området vid *Mölndal*, beläget vid Eklanda, tre kilometer väster om Mölndal, utgjordes till största delen av kultiverad åkerjord och tillhörde enskilda personer. Området syntes ur förläggnings-synpunkt vara godtagbart, ehuru kommunikationerna åtminstone under nuvarande förhållanden torde vålla vissa besvärligheter. Det rekognoscerade övningsområdet skulle bliva relativt trångt. Ur beredskaps- och luftvärnsartilleristisk synpunkt vore området fördelaktigt med hänsyn till dess läge nära Göteborgs stad. Vattenledning skulle behöva framdragas tre kilometer

från Mölndals stad till en kostnad av cirka 90,000 kronor. Enligt vad av representanter för staden upplysts, kunde Mölndals stad icke väntas komma att bekosta denna lednings framdragande. Inom staden finnes inga bostäder att erhålla för kårens personal. Denna finge i stället bo i Göteborg, till vars centrum avståndet vore omkring åtta kilometer.

Av verkställd utredning och värdering av ifrågavarande område vid Mölndal framginge, att huvuddelen av detsamma, tillhopa 75.74 hektar, vore belägen inom Mölndals stads område. Alternativt hade medtagits ett mindre intilliggande område inom Västra Frölunda socken om 8.06 hektar. Det beräknade värdet av förstnämnda område vore 287,457 kronor eller inberäknat jämväl värdet av nämnda mindre område tillhopa $(287,457 + 53,666) = 341,123$ kronor motsvarande ungefär 4,078 kronor 68 öre per hektar.

Beträffande luftvärnskårens förläggning till Kungsbacka har fortifikationsstyrelsen anfört följande:

Det för luftvärnskårens förläggning föreslagna markområdet i *Kungsbacka*, omkring 2.7 mil från Göteborgs centrum, som vid rekognoscering befunnits mycket lämpligt för ändamålet, utgjordes huvudsakligen av hedmark och ägdes till största delen av Kungsbacka stad. I skrivelser till arméförvaltningens fortifikationsstyrelse den 6 februari och den 18 april 1942 hade staden erbjudit sig att ställa densamma tillhörig, i området ingående mark till kronans förfogande och i övrigt förklarat sig villig att erbjuda de största möjliga förmåner för möjliggörande av kårens förläggning till Kungsbacka. Den staden tillhöriga mark, som sålunda utan ersättning skulle överlätas till kronan, omfattade en areal av 23.5 har och hade enligt av Kungsbacka stads drätselkammare verkställd uppskattning ett värde av 235,000 kronor. Övrig enskilda personer tillhörig mark, som kronan skulle behöva inlösa för ändamålet, omfattade tillhopa 24.4 har till ett beräknat värde, inklusive byggnader, av 27,040 kronor. Härjämte vore staden villig att bekosta framdragandet av vatten-, avlopps- och elektriska ledningar med transformator till förläggningsområdets gräns. Kostnaderna härför hade beräknats till: vattenledning 33,000 kronor, avloppsledning med reningsbrunn 43,000 kronor samt elektriska ledningar med transformator 35,400 kronor eller tillhopa 111,400 kronor.

Kungsbacka stad hade beträffande frågan om bostadslägenheter för kårens personal framhållit, att staden hade gott om för bebyggelse lämpliga tomter i närheten av det föreslagna förläggningsområdet samt att flera byggmästare förklarat sig villiga att där omedelbart uppföra erforderliga bostadshus, därest beslut fattades om kårens förläggning till Kungsbacka. I staden finnes endast kommunal mellanskola, men de goda tågförbindelserna med Göteborg (restid cirka 25 minuter) möjliggjorde studier i denna stad med bibehållen bostad i Kungsbacka. Därjämte finnes i staden ett modernt stadshotell, tennishall och idrottsplats.

Samtliga nämnda åtaganden och uppgifter hade vid sammanträde den 16 maj 1942 mellan representanter för fortifikationsstyrelsen och Kungsbacka stad av staden bekräftats. Därvid hade jämväl framhållits, att eventuell erforderlig dränering av vissa delar av förläggningsområdet enligt genom stadens försorg gjord undersökning skulle vara lätt verkställd på grund av markens goda lutning mot Kungsbackaan. Staden hade härjämte erbjudit kronan att vid kårens förläggning till det ifrågasatta området utan annan kostnad än del i årligt underhåll få i erforderlig mån disponera den intill området belägna, tämligen nyanlagda idrottsplatsen. Beträffande möjligheten till utvidgning av förläggningsområdet hade staden ställt i utsikt att vid behov till

lantförsvaret med nyttjanderätt upplåta erforderligt område öster och norr därom.

Det vid Kungsbacka tilltänkta övningsområdet syntes vara fullt tillfredsställande. Dock kunde icke den för närvarande inom förläggningsområdet belägna skjutbanan användas för ändamålet utan ny sådan skulle behöva anläggas på härför tillgänglig mark utanför området.

Kostnaderna för väg- och planeringsarbeten samt ledningars framdragande inom området kunde väntas bli tämligen stora bland annat på grund av att bebyggelsen för förläggningen till följd av terrängförhållandena måste givas en tämligen utspridd gruppering. Den härav förorsakade ökningen av byggnadskostnaderna kunde för närvarande ej med säkerhet bedömas. Densamma kunde dock knappast väntas bli av någon för frågan avgörande storleksordning.

Beträffande slutligen frågan om luftvärnsskårens förläggning till Göteborg har fortifikationsstyrelsen därom anfört följande:

Sedan mellan representanter för fortifikationsstyrelsen och Göteborgs stad upprepade förhandlingar förts rörande förläggning av luftvärnsskåren till staden tillhörig mark vid Bua i Västra Frölunda socken invid Göteborg samt skilda, för kronans del icke godtagbara erbjudanden i dylikt hänseende gjorts av staden, hade sammanträde ägt rum i Stockholm den 13 maj 1942 mellan representanter för fortifikationsstyrelsen och Göteborgs stad i närvaro av representanter för vissa andra myndigheter, varvid emellertid någon enighet i frågan icke kunnat vinnas. Sedermera hade Göteborgs stad den 16 maj 1942 telegrafiskt förklarat sig villig att till kronan överlåta staden tillhörig, i berörda markområde vid Bua ingående mark på följande villkor.

Marken, vars areal utgjorde tillhoppa cirka 48.5 har, överlättes till kronan mot en köpeskilling motsvarande det värde, som vid genom fortifikationsstyrelsens försorg verkställd värdering åsatts området, eller tillhoppa 555,000 kronor. Staden avstode från tidigare uppställda krav på förbud mot bebyggelse å området, med undantag för viss i området ingående brandskiljande mark vid dess norra gräns. Staden åtog sig därjämte att på sin bekostnad till områdets gräns framdraga vattenledning till en beräknad kostnad av cirka 35,000 kronor.

I det föreslagna området vid Bua inginge jämväl viss mark, tillhörig tvenne enskilda personer, vilka jämlikt avgivna anbud förklarat sig villiga att till kronan försälja berörda mark mot köpeskillingar, belöpande sig å tillhoppa ett belopp av omkring 127,000 kronor.

Genom Göteborgs stads försorg hade från arrendatorerna till stadens ovanberörda, i området ingående mark inforrats anbud rörande de ersättningar, som dessa kunde betinga sig för ett eventuellt förtida frånträdande av sina arrenden, vilka i vissa fall gällde intill den 14 mars 1946. Nämda anbud, gällande frånträde av arrendena tidigast den 1 augusti 1942 under förutsättning att underrättelse om anbudens godtagande erhöles före den 1 juli 1942, belöpte sig å engångsersättningar om tillhoppa 43,000 kronor.

Den sammanlagda beräknade kostnaden för förvärv av det föreslagna området för kårens förläggning till Bua vid Göteborg skulle sålunda, inberäknat ett belopp av 25,000 kronor för lösen av byggnader, utrednings-, avstyckningsmed flera kostnader, uppgå till 750,000 kronor. Däri ingående markpriser och ersättningar till arrendatorer torde, enligt vad av fortifikationsstyrelsens domänofficer framhållits, få anses vara för kronans del godtagbara.

Det ifrågavarande Göteborgs stad tillhöriga markområdet vid Bua utgjordes till största delen av värdefull åker och tomtmark, som enligt uppgift tidigare avsetts att i sinom tid av staden exploateras för bebyggelse.

Området erbjöde god grund för samtliga planerade byggnader och vägarna till detsamma kunde på grund av de förmånliga terrängförhållandena bliva korta och lätta att framdraga. För personalen vid luftvärnsskåren skulle en förläggning till Göteborg medföra många fördelar ur bostads- och studiesynpunkt m. m.

Fortifikationsstyrelsen har vidare anfört, att vid en jämförelse mellan de olika alternativen för luftvärnsskårens förläggning en förläggning av kåren till Mölndal syntes mindre lämplig. Buaområdet syntes däremot ur olika synpunkter vara det för förläggningen lämpligaste. I sådant hänseende finge fortifikationsstyrelsen hänvisa till en av biträdande inspektören för luftvärnsartilleriet med skrivelse den 16 maj 1942 överlämnad promemoria. — En förläggning till Kungsbacka skulle emellertid, såsom framginge av vad i det föregående anförts, ur övnings- med flera synpunkter vara godtagbar och ur kostnadssynpunkt synnerligen fördelaktig.

Förhandlingarna med Göteborgs stad hade hittills icke lett till sådant resultat, att något preliminäravtal om markförvärv kunnat träffas. Fortifikationsstyrelsen avsåge emellertid att så snart ske kunde träffa avtal om förvärv av hela Buaområdet och underställa desamma Kungl. Maj:ts prövning.

Av biträdande inspektörens för luftvärnsartilleriet nyssnämnda promemoria inhämtas, att en förläggning av luftvärnsskåren till Göteborg måste anses äga företräden framför Kungsbackaalternativet ur allmän försvarsberedskapssynpunkt. Jämväl ur övnings- och förvaltningssynpunkt borde Göteborg givas försteget framför Kungsbacka.

I skrivelse den 19 maj 1942 har *Göteborgs drätselkammars 2:a avdelning* anfört, att staden med hänsyn till de icke obetydliga kapital, staden nedlagt vid förvärv av ifrågakommande mark, icke ansett sig kunna lämna lika fördelaktiga överlåtelsevillkor som Kungsbacka. De markpris, som Göteborgs stad senast förklarat sig kunna godtaga, vore lägre än vad marken vid överlåtelse för annat ändamål bort betinga. Därtill komme att förbandets förläggning till Västra Frölundaområdet torde för staden komma att framdeles medföra ytterligare betydande uppoffringar, bestående i av luftskyddsmyndigheterna påfordrat friläggande av avsevärda arealer utom förläggningsområdet. Staden hade dock velat gå med även härför med hänsyn till dess intresse ur olika synpunkter av förbandets förläggning i stadens omedelbara närhet.

Såsom av det föregående framgår förordade jag i propositionen angående försvarsväsendets utbyggnad och organisation, att Göteborgs luftvärnsskår förlades till Göteborg eller dess omedelbara närhet. Den härefter inom fortifikationsstyrelsen verkställda undersökningen har givit vid handen, att förutom Göteborg även Kungsbacka och Mölndal kunna ifrågakomma såsom förläggningsplats för luftvärnsskåren. Härvid har dock Mölndal ansetts böra ifrågakomma efter de båda andra städerna.

Även om jag funnit vissa skäl tala för en förläggning av luftvärnsskåren till Kungsbacka — detta alternativ innefattar lägre kostnader för markinköp — har jag likväl särskilt i betraktande av biträdande inspektörens för luft-

*Departements-
chefen.*

värnsartilleriet förord för Göteborg funnit mig böra förorda, att luftvärns-kåren förlägges till Bua invid Göteborg.

De med kårens förläggning till nämnda ort förenade kostnaderna för erforderliga markförvärv m. m. ha av fortifikationsstyrelsen upptagits med ett belopp av sammanlagt 750,000 kronor. Detta belopp överstiger visserligen med 100,000 kronor det av försvarsutredningen för ändamålet beräknade men torde med hänsyn till föreliggande omständigheter kunna godtagas.

Vissa i detta ärende erforderliga avtalsuppgörelser ha ännu icke kunnat föras fram till definitiva avtalsförslag. Detta förhållande synes dock icke böra hindra, att frågan om anvisande av erforderliga medel för markförvärv redan nu underställes riksdagens prövning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles fatta beslut rörande godkännande av avtal med Göteborgs stad och övriga av det ifrågasatta markförvärvet intresserade parter i huvudsaklig överensstämmelse med de av fortifikationsstyrelsen angivna riktlinjerna.

Åberopande det anförda får jag — under erinran att i propositionen 1942: 270 äskats ett belopp av 2,000,000 kronor för budgetåret 1942/43 till bestridande av de till 5,080,000 kronor beräknade byggnadskostnaderna för Göteborgs luftvärnskår — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Markförvärv för förläggning av Göteborgs luftvärnskår* för budgetåret 1942/43 såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, anvisa ett *reservationsanslag* av 750,000 kronor.

2. Markförvärv för Gotlands kustartilleriförsvär och Gotlands kustartillerikår. 3. Sjukhuslokaler för Gotlands kustartilleriförsvär och Gotlands kustartillerikår. I skrivelse den 29 augusti 1941 angående tilläggsstat för budgetåret 1941/42 framhöll *marinförvaltningen* behovet av ytterligare markförvärv för Gotlands kustartilleriförsvär med hänsyn till de militära anläggningarnas utsatta läge, vilket nödvändiggjorde en spridd förläggning i terrängen av byggnader och anläggningar. Ämbetsverket framhöll dessutom, att erforderligt utvecklingsutrymme för blivande militära anläggningar måste säkras snarast möjligt, enär enskilda spekulativa intressen förmodades komma att ytterligare driva upp markvärdena i närheten av kronans markområden. I dåvarande läge kunde ämbetsverket på grund av att utredningar för beslutade och planerade anläggningar icke kunnat slutföras — bland annat för vattenförsörjningen, för vilken provborrningar påginge — ej fastställa omfattningen av de markförvärv, som ovillkorligen borde göras.

Sedan sådana utredningar blivit verkställda, anmälde *marinförvaltningen* i sitt den 18 februari 1942 avgivna utlåtande över 1941 års försvarsutrednings betänkande, att för Gotlands kustartilleriförsvär och Gotlands kustartillerikår borde beräknas ett belopp av 200,000 kronor för genomförande av vissa närmare angivna markförvärv.

Sedan *marinförvaltningen* genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 mars 1942 erhållit uppdrag att verkställa utredning rörande förvärv av mark, som erfordrades för genomförandet av 1941 års försvarsutrednings förslag till plan

för organisationsarbetet inom försvarsväsendet vad beträffade, bland annat, Gotlands kustartilleriförsvaret samt att, i fall för kronan antagbar överenskommelse kunde träffas, med förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande sluta avtal rörande vederbörligt markförvärv ävensom att inkomma med sålunda verkställd utredning och upprättade avtalshandlingar, har *marinförvaltningen* i skrivelse den 29 april 1942 föreslagit, att för Gotlands kustartilleriförsvaret och Gotlands kustartillerikår i Färösund måtte förvärvas dels fem markområden för en beräknad kostnad av högst 165,000 kronor, däri inberäknat kostnader för erforderlig expropriation, avstyckning m. m., dels ock mark, som skulle erfordras för uppförande av vissa av försvarsutredningen upptagna bostadslägenheter samt för egnahemsbebyggelse för tjänstemän och civila arbetare för en förslagsvis beräknad kostnad av 35,000 kronor, eller sålunda tillhoppa den av ämbetsverket i ovannämnda utlåtande den 18 februari 1942 angivna kostnadssumman av 200,000 kronor.

Beträffande markförvärven har *marinförvaltningen* anfört, bland annat, följande. Det första av de till förvärv ifrågasatta markområdena utgjordes av del av fastigheten Hägur 1²⁷ och 1²⁸ om cirka 14 har. Detta område, som bestode av gles och till stor del mindervärdig skogsmark, borde förvärvas för erhållande av mark för skjutbana på betryggande avstånd från kasernområdet. På grund av kasernområdets ringa areal hade byggnader måst placeras intill det område, som förut varit avsett för skjutbana, varför denna ur säkerhetsynpunkt måste förläggas på större avstånd från bebyggda områden. Området, å vilket vore uppförda några förlägningsbaracker, erfordrades även för framdragande av huvudvattenledningen till Gotlands kustartillerikårs kasernetablisement samt skulle bliva ett välbehövt tillskott till kårens övningsterräng.

Det andra till inköp föreslagna området utgjordes av hemsnittet av fastigheten Hägur 1²⁶ om cirka 57.7 har, därav omkring 10.5 har åker och i övrigt hag- och skogsmark av ungefär samma slag som det första markområdet. Från gården, vars taxeringsvärde vore 15,600 kronor, hade förut till kronan försålts omkring 3.5 har för ett pris av 8,125 kronor. Marken vore i första hand avsedd för ett planerat sjukhus med reservplatsbarack för Gotlands kustartilleriförsvaret samt för eventuellt framtida behov. En del (ungefär en sjundedel) av markområdet — norr om den s. k. Artillerivägen — vore erforderlig jämväl för anläggning av skjutbanan ävensom för framdragande av huvudvattenledningen, för vilken borrhunnar redan vore upptagna inom området. I övrigt erfordrades detsamma som övningsterräng.

Vidare förordades till inköp dels ett markområde om cirka 5.26 har av fastigheten Broungs 1²⁰, vilket område bestode av gles och lågvuxen skog samt vore avsett för två förråd, dels ock 4.98 har dålig skogsmark av fastigheten Broungs 1²² för att användas för del av ett varmgarage samt för övningsändamål. Såväl strålkastarförråden som varmgaraget äro enligt från *marinförvaltningen* inhämtad uppgift redan uppförda å dessa markområden.

Det femte området, Biskops 1⁴, om cirka 17.7 har, som bestode av dels skogsmark av gles beskaffenhet och dels omfattande kärrmarker och å vilket

funnes uppförd en kvarnbyggnad, vore erforderligt för varmgarage, fyra förläggingsbaracker, exercishus för mätare, kolförråd samt exercisuppbörds- och väbelförråd, av vilka byggnader några vore under uppförande, ävensom för utvidgning av övningsterrängen.

Beträffande slutligen förslaget till markförvärv för bostadslägenheter kunde något preciserat sådant icke avgivas, enär ämbetsverket saknat tillgång till erforderliga uppgifter om desammas antal och storlek.

*Departements-
chefen.*

Då det synes vara nödvändigt att för ifrågavarande truppförband erhålla en skjutbana på betryggande avstånd från kasernområdet, ansluter jag mig till förslaget att förvärva området om cirka 14 har av fastigheten Hägur 1²⁷ och 1²⁸, vilket jämväl erfordras för framdragande av förenämnda huvudvattenledning samt för övningsändamål.

Vidare anser jag det ofrånkomligt att förvärva dels den norr om den s. k. Artillerivägen belägna delen av fastigheten Hägur 1²⁶, å vilket område är avsett att anlägga skjutbanan samt framdraga etablissemangets huvudvattenledning, dels ovan angivna delar om 5.26 har av Broungs 1²⁰ och 4.98 har av Broungs 1²² samt fastigheten Biskops 1⁴, vilka erfordras för ett flertal byggnader för kåren samt för en mycket välbehörlig utvidgning av kårens övningsterräng. I detta sammanhang vill jag emellertid framhålla, att marinförvaltningen ansett sig böra å vissa av dessa områden, innan de förvärvats för kronans räkning, uppföra permanenta byggnader. Den förklaring, som under hand lämnats — att ämbetsverket icke ansett det försvarbart att, efter hand som nya byggnadsanslag erhållits, inköpa mindre markområden och härför betala oskäliga priser — synes icke tillräckligt motivera ett sådant förfaringsätt. Givetvis hade dessa markfrågor bort på ett tidigare stadium regleras.

Enär sjukhuset med tillhörande barack utan olägenhet torde kunna uppföras å något av de nu angivna områdena och då med ytterligare utökning av kårens övningsterräng synes kunna anstå tills närmare utredning rörande markförvärv för ovan omnämnda bostadslägenheter föreligger, anser jag några ytterligare markförvärv för Gotlands kustartilleriförsvar för närvarande icke böra ifrågakomma. Anmärkas må, att i propositionen 1942: 270 angående vissa kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond icke upptagits medel för nästa budgetår för nämnda bostadslägenheter.

Kostnaderna för de markområden, som sålunda av mig föreslagits att förvärfvas för kronans räkning, ha av marinförvaltningen upptagits till sammanlagt omkring 109,000 kronor, varav 2,000 kronor för förutnämnda kvarnbyggnad. Med hänsyn till att denna summa i ett par fall grundar sig på av vederbörande markägare avgivna anmärkningsvärt höga anbud, torde beloppet kunna ned sättas. Tills vidare anser jag mig böra för detta ändamål beräkna ett belopp av 100,000 kronor, däri inberäknat kostnader för expropriation, avstyckning m. m.

Från marinförvaltningen har under hand meddelats, att av tidigare beviljade anslag till uppförande av förrådsbyggnader m. m. i Fårösund ett belopp av 23,000 kronor kan tagas i anspråk för ifrågavarande markförvärv.

Med hänsyn härtill kan det anslag, som nu bör ställas till förfogande, minskas till 77,000 kronor.

På Kungl. Maj:t bör ankomma att meddela erforderliga dispositionsbestämmelser, därvid Kungl. Maj:t torde böra vara oförhindrad att om och i den mån så påkallas medgiva annan avgränsning av markförvärven än av mig i det föregående förutsatts.

Vid anmälan av den förutnämnda propositionen nr 270 har jag (sid. 31 ff.) redogjort för ett av 1940 års militära byggnadsutredning framlagt förslag om anordnande av vissa sjukhuslokaler för försvarsväsendets olika truppförband och formationer på Gotland. Nämnda förslag, slutande på en kostnad av tillhoppa 802,000 kronor, fann jag mig kunna i allt väsentligt biträda och förordade därför, att förslaget genomfördes. Då emellertid vid propositionens avlåtande utredning påginge om de markförvärv, som bleve erforderliga vid ett genomförande av förslaget till den del de belöpte på marinförvaltningens delfond, föreslog jag, att i avbidan på utredningens slutförande medel icke äskades för uppförande av sjukhusbyggnad för Gotlands kustartillerikår utan endast för de byggnadsföretag, som belöpte på arméförvaltningens delfond.

Då mark för omförmälda sjukhusändamål blir disponibel vid bifall till mitt i det föregående framställda förslag, förordar jag nu, att de medel — 290,000 kronor — som i enlighet med vad i propositionen nr 270 anförts erfordras för ordnandet av de marina sjukhusfrågorna på Gotland anvisas för budgetåret 1942/43. Såsom i nyssnämnda proposition erinrats har 1941 års försvarsutredning för detta ändamål beräknat samma belopp men däremot icke några kostnader för markförvärv.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1942/43 såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond, anvisa dels till *Markförvärv för Gotlands kustartilleriförsvär och Gotlands kustartillerikår ett reservationsanslag av 77,000 kronor; dels ock till Sjukhuslokaler för Gotlands kustartilleriförsvär och Gotlands kustartillerikår ett reservationsanslag av 290,000 kronor.*

4. Markförvärv för Hallands flygflottilj. I försvarspropositionen har jag förordat, att flygvapenorganisationen utökas med en tung bombflottilj, förlagd till Halmstad.

Försvarsutredningen har i fråga om denna flottilj uppgivit, att Halmstads stad vid preliminära underhandlingar ställt i utsikt att hela det för flottilj-etablissemnet erforderliga markområdet jämte en del av den för flygfältet erforderliga marken kostnadsfritt komme att överlätas till kronan. Staden hade dessutom ställt i utsikt att utan kostnad för kronan till flottiljens område framdraga vatten- och avloppsledningar samt ledningar för elektrisk energi ävensom att avlösa arrendatorerna till de överlämnade markområdena. Staden hade även meddelat, att bostäder för flottiljens icke inkasernerade

personal komme att finnas i erforderlig omfattning. Kostnaderna för markförvärvet beräknades av försvarsutredningen till 596,000 kronor.

I propositionen 1942: 270 har Kungl. Maj:t framlagt förslag om anvisande av tillhoppa 1,670,000 kronor för flygfälts- och nybyggnadsarbeten vid Hallands flygflottilj intill utgången av nästa budgetår. Jag fann mig icke för det dåvarande böra föreslå anvisande av medel för markförvärvet. Slutlig ståndpunkt borde icke fattas om val av förlägningsplats för flottiljen förrän den utredning förelägg, varom Kungl. Maj:t föranstaltat genom beslut av den 13 mars 1942.

Med skrivelse den 29 april 1942 har *flygförvaltningen* överlämnat sådan utredning, av vilken inhämtas bland annat följande:

Det för flottiljen erforderliga området vore i sin helhet beläget i Vapnö socken, cirka 2 kilometer nordväst om Halmstad i huvudsak å den s. k. Vapnöslätten och upptog en sammanlagd areal av cirka 217 hektar. Området genomkorsades av den allmänna väg, som från Halmstad löpte i nordnordvästlig riktning till Vapnö kyrka samt fideikommiss. Det öster om ifrågakvarande väg belägna området utgjordes av en grusås, som i sin östligaste och högst belägna del vore skogbevuxen. Å detta område avsåge flygförvaltningen att uppföra byggnader. Från bebyggelseområdet hade man en vidsträckt utsikt över den nedanför liggande Vapnöslätten, varå flygförvaltningen avsåge att anlägga själva flygfältet. Det för flottiljen erforderliga området hade å bifogad karta utmärkts med gröna begränsningslinjer.

Flottiljområdet ägdes till största delen av Halmstads stad. Det staden tillhöriga området vore å kartan utmärkt med röda begränsningslinjer och upptog en areal av cirka 186 hektar. Återstoden av flottiljområdet ägdes av två enskilda ägare.

Det Halmstads stad tillhöriga området vore till sin största del utarrenderat till nio skilda arrendatorer, varje lägenhet upptagande i medeltal en areal av cirka 18 hektar i huvudsak öppen åker i högsta kultur.

Kostnaderna för markförvärvet ha av flygförvaltningen beräknats till 630,398 kronor, av vilket belopp belöpa, på förvärv från Halmstads stad 155,903 kronor, på förvärv från de två enskilda ägarna 195,200 kronor, på avlösen av arrendatorer 199,295 kronor samt på inlösen av vägmark och vissa andra kostnader 80,000 kronor.

Det av staden betingade ersättningsbeloppet har framkommit på följande sätt:

Staden äger ett civilt flygfält, vilket anlagts såsom nödhjälpsarbete och utgör nödländningsfält för den civila flygtrafiken Oslo—Göteborg—Malmö. Fältet användes även av Halmstads flygklubb för sport-, segel- och glidflygning. Invid fältet ligger en fabrik för tillverkning av glid- och segelflygplan — Aktiebolaget Kanoverken — vilken fabrik för närvarande är under utvidgning. Bolaget har för sin verksamhet behov av flygfältet. Kronan har för fältets anläggning till staden utbetalat bidrag med 230,903 kronor. Enligt gällande överenskommelser har staden rätt att taga fältet i anspråk för annat ändamål endast mot återbetalande av statsbidraget. Enligt det preliminära av-

tal, som träffats mellan flygförvaltningen och staden, överlåter staden till kronan i flottiljältet ingående, staden tillhörig mark mot att staden befrias från skyldigheten att återbetala statsbidraget. Då staden härjämte bidrager till avlösning av arrendatorerna med 100,000 kronor men kronan för sin del enligt avtalet skall bidraga till vissa ledningar med 25,000 kronor, utgör kronans kostnad för förvärv av den staden tillhöriga delen av flottiljområdet förutnämnda belopp av $(230,903 + 25,000 - 100,000 =)$ 155,903 kronor.

Med den ena av de båda enskilda ägarna har avtal träffats om förvärv av hans egendom för pris motsvarande värderingssumman. Med den andre markägaren har avtal icke träffats på grund av att det av honom betingade priset ansetts för högt; flygförvaltningen ansåge att frågan om markförvärv i detta fall borde hänskjutas till expropriationsnämnd.

Med arrendatorerna har flygförvaltningen endast i tre fall kunnat träffa överenskommelse. Övriga arrendatorer ha begärt ersättningar av sådan storleksordning, att enligt flygförvaltningens mening expropriation måste tillgripas.

Två allmänna vägar gå genom bebyggelseområdet. Dessa måste avstängas från allmän trafik och ny väg anläggas öster om etablissementet. Tiden hade, anför flygförvaltningen, icke medgivit underhandlingar om förvärv av mark för denna väg. Vid sammanträde med av länsstyrelsen utsedd förrättningsman hade inga erinringar framställts mot anläggningen av vägen. Kostnaderna för själva markförvärvet syntes kunna beräknas till 10,000 kronor.

Flygförvaltningens skrivelse utmynnar i en hemställan att Kungl. Maj:t måtte godkänna de av ämbetsverket ingivna avtalen samt för markförvärv anvisa ett belopp av i avrundat tal 631,000 kronor ävensom meddela erforderliga förordnanden angående expropriation.

Av handlingarna i ärendet inhämtas emellertid, att ett på Kungl. Maj:ts prövning beroende besvärsmål rörande ensittarförrättning å en av arrendegårdarna kan erhålla sådan utgång, att nyssnämnda kostnadssumma, 631,000 kronor, nedbringas med omkring 30,000 kronor.

Sedan från läkare vid lasarettet i Halmstad framförts farhågor att flottiljens förläggning till lasarettets grannskap skulle verka störande för lasarettets verksamhet och dessutom skulle medföra risk för lasarettet i händelse av krig har *medicinalstyrelsen* i utlåtande den 12 maj 1942 anført, att de olägenheter, som bullret från flottiljens motorer kunde åsamka lasarettets ineliggande patienter och sjukvården därstädes, företrädesvis kunde antagas uppstå vid överflygning av lasarettet eller nära detsamma beläget område. För den händelse, såsom ställts i utsikt, särskilda föreskrifter komme att utfärdas till undvikande av flygning på låg höjd över lasarettet och dess omedelbara grannskap, syntes dessa olägenheter dock kunna avsevärt reduceras. Sådana föreskrifter borde enligt styrelsens mening även innehålla bestämmelser, dels om en lämplig frizon kring lasarettet, som icke borde överflygas, dels därom att landningsövningar borde förläggas till sådana tider och i övrigt planeras så, att olägenheterna för sjukvårdens del i möjligaste mån undvekes. De olägen-

heter, som det oaktat kunde komma att kvarstå, vore likväl ägnade att ingiva betänkligheter.

Vad beträffade förhållandena under krig, funne styrelsen det vara ett oavvisligt krav, att lasaretsbyggnaderna även vid en utbyggnad i riktning mot flottiljområdets gräns icke komme i omedelbar närhet av dess bebyggelseområde, utan att en från luften tydligt markerad obebyggd zon av betryggande bredd skapades. Enligt styrelsens mening borde en sådan zon givas en bredd av 200—300 meter. Skulle de planerade byggnaderna vid sådan begränsning icke inrymmas inom det upplåtta området, borde byggnadsområdet kunna något utökas åt norr.

För patienternas vård liksom för lasarettets och för övrigt hela stadens trygghet skulle en förläggning av flottiljen något längre från staden utan tvivel varit förmånlig. Med hänsyn till samtliga i ärendet föreliggande omständigheter funne medicinalstyrelsen, ehuru med tvekan och under förutsättning att de av styrelsen angivna synpunkterna vunne beaktande, sig dock icke böra avstyrka bifall till flygförvaltningens framställning.

Beträffande särskilt det av Halmstads stad uppställda villkoret för överlåtelse till kronan av den staden tillhöriga marken att staden skulle befrias från sitt åtagande att vid nedläggande av den civila flygplatsen återbetala erhållet statsbidrag inhämtas av handlingarna ytterligare följande.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som förutsatt att den militära flygplatsen icke kunde hållas tillgänglig för civil luftfart, har i yttrande till flygförvaltningen den 11 april 1942 framhållit, att behov föreläge av den civila flygplatsen närmast för sport, segel- och glidflygning samt för provflygning av vid industriföretaget tillverkade flygplan. Styrelsen har fördensskull avstyrkt ett nedläggande av den civila flygplatsen. I förnyat yttrande den 6 maj 1942 har styrelsen framhållit, att staden betingat sig att det civila flygfältet skulle återställas till stadens fria förfogande senast den 1 juli 1944, varefter staden enligt uppgift hade för avsikt att exploatera fältet som tomtområde. Styrelsen har framhållit, att ändamålet med anläggandet av hjälplandsningsfältet vid Halmstad vore förfelat, om icke det militära flygfältet den 1 juli 1944 vore iordningställt.

Flygförvaltningen har för sin del förklarat, att det militära fältet icke under några förhållanden kunde upplåtas för civil luftfart.

Svenska aeroklubben, som överlämnat yttrande från Halmstads flygklubb, har funnit det vara av vikt att det till stor del med statsmedel bekostade flygfältet bibehölles för att möjliggöra privatflygets bestående och utveckling inom Halmstad och kringliggande orter.

Aktiebolaget Aerotransport har avstyrkt nedläggande av det civila flygfältet med mindre det militära fältet finge disponeras av den civila luftfarten. En sådan anordning syntes bolaget möjlig.

Aktiebolaget Kanoverken har framhållit, att det för bolaget vore av vital betydelse att tillgång och anslutning funnes till civil flygplats.

Utredningen i ärendet ger vid handen, att ett gott flygfält och en god förläggning kan erhållas för Hallands flygflottilj vid ett genomförande av flyg-

förvaltningens nu föreliggande förslag. Emellertid avviker detta förslag från vad som tidigare förutsatts därutinnan, att försvarsutredningen vid sina beräkningar av markkostnaderna enligt inhämtad uppgift tänkt sig ett fält av större omfattning än det av flygförvaltningen nu föreslagna och dessutom räknat med att staden tillhörig mark skulle överlåtas utan kostnad för kronan. Den nu föreliggande utredningen utvisar, att staden i ersättning betingar sig ett belopp av 155,903 kronor och att dessutom förslaget genomförande medför, att ett med statsbidrag anlagt civilt flygfält kommer att utläggas till tomtmark till förfång för civilflyget och en i Halmstad belägen flygindustriplanläggning. Utredningen ger vidare vid handen, att vissa betänkligheter yppat sig på den grund, att flygflottiljen skulle komma att förläggas i närheten av Halmstads lasarett, som därigenom skulle tillskyndas vissa olägenheter.

Även om — såsom medicinalstyrelsens yttrande ådagalägger — det synes möjligt att vid planläggningen av det för flottiljen avsedda området och av flottiljens verksamhet vidtagna sådana anordningar, att sistnämnda olägenheter bortfalla eller i varje fall högst avsevärt reduceras, kvarstå nackdelarna av att flottiljens flygfält blir mindre än tidigare avsetts, att det civila flygfältet spolieras och att statens utgifter för markförvärv bli förhållandevis större än ursprungligen förutsatts.

För egen del är jag med hänsyn härtill icke beredd att utan vidare förorda bifall till det av flygförvaltningen framlagda förslaget. Möjligheterna att med Halmstads stad träffa annan och för det allmänna lämpligare uppgörelse synas böra ytterligare undersökas. Vid denna undersökning, som bör ske med skyndsamt, bör även prövas, huruvida en förflyttning av flottiljen till annan plats invid Halmstad erbjuder fördelar och är möjlig att genomföra utan olägenheter för försvarsväsendet. Lämpligen bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter ytterligare granskning av denna förlägningsfråga från de synpunkter, som nu anförts, träffa det avgörande, vartill granskningen ger anledning. Skulle det härvid visa sig, att en förläggning av flottiljen till annan plats än Halmstad eller dess närhet är att förorda, torde emellertid frågan böra ånyo underställas riksdagen.

Vad speciellt beträffar de i ärendet företedda köpeavtalen, vill jag nämna, att dessa synas kunna godtagas i vad avser förvärv av mark; däremot synas vissa av de preliminära avtal, som träffats för avlösen av arrendatorer, icke gärna kunna av kronan godtagas. Vid den fortsatta prövningen av detta ärende böra även dessa spörsmål uppmärksammas.

I brist på säkrare bedömningsgrunder vill jag föreslå, att det av flygförvaltningen äskade beloppet, i avrundat tal 630,000 kronor, anvisas för budgetåret 1942/43 för ifrågakvarande ändamål. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att — därest ej av förut anført skäl frågan prövas böra ånyo underställas riksdagen — träffa avgörande rörande dispositionen av detta belopp eller den del därav, som kan komma att erfordras.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Markförvärv för Hallands flygflottilj* för budgetåret 1942/43 såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, flygförvaltningens delfond, anvisa ett *reservationsanslag* av 630,000 kronor.

5. Markförvärv för Skånska flygflottiljen m. m. Såsom framgår av propositionen 1942: 270 angående vissa kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond, har försvarsutredningen i fråga om Tionde flygflottiljen (av utredningen föreslagen benämning: Skånska flygflottiljen) anført följande:

Skånska flygflottiljen (F 10), som för närvarande benämndes Tionde flygflottiljen, vore i enlighet med 1940 års lagtima riksdags beslut provisoriskt förlagd till Bulltofta vid Malmö. Vid flygfältet, som tillhörde Malmö stad, hade för flygstationen erforderligt område förhyrts och inom detta område hade provisoriska hangarer och baracker uppförts för att tillgodose flottiljens nödvändigaste behov av olika tjänstutrymmen. Byggnaderna vore utförda så, att de kunde demonteras och flyttas. De borde komma till användning vid krigsflygfält eller övningsplatser, såvida icke särskilda skäl skulle tala för deras bibehållande vid Bulltofta. Flottiljens personal vore förlagd i förhyrda lokaler. Vissa flygfältsarbeten av relativt ringa omfattning hade utförts genom flygvapnets försorg. Som i annat sammanhang framhållits borde den provisoriska förläggningen av flera skäl — icke minst ekonomiska — så snart ske kunde upphöra och flottiljen erhålla permanent ordnad förläggning. Utredningen hade såsom förläggningsplats för denna flottilj föreslagit Barkåkra, cirka 5 kilometer från Ängelholm.

De för den provisoriska förläggningen nedlagda kostnaderna belöpte sig till cirka 700,000 kronor.

Flottiljens förläggning till Barkåkra förutsatte uppförandet av helt nytt flottiljetablisement och iordningställande av ett flygfält i anslutning till detta.

Försvarsutredningen har beräknat kostnaderna för Tionde flygflottiljens förläggning till Barkåkra till 11,764,000 kronor, därav för förvärv av erforderlig mark 1,340,000 kronor och för flygfältsarbeten 580,000 kronor (jfr tablå å sid. 705 ff. i utredningens betänkande).

I försvarspropositionen har jag anslutit mig till den åsikten, att Tionde flygflottiljen bör flyttas från sin nuvarande provisoriska förläggning i Malmö till annan plats. Emellertid framhöll jag, att jag icke vore beredd att föreslå slutlig förläggningsplats för flottiljen, enär jag icke ansett det uteslutet att jämväl annan förläggningsplats för flottiljen än den av försvarsutredningen förordade kunde komma i fråga. Spörsmålet syntes mig därför kräva ytterligare överväganden.

På anförda skäl har jag icke i propositionen nr 270 beräknat medel för vare sig anordnande av nytt kasernetablisement för flottiljen eller för markförvärv men förklarar min avsikt vara att, om så befunnes möjligt, föreslå Kungl. Maj:t att före riksdagens avslutande framlägga förslag i ämnet.

Sedan frågan om flottiljens förläggningsplats underkastats närmare prövning inom försvarsdepartementet, beslöt Kungl. Maj:t den 17 april 1942 uppdraga åt flygförvaltningen att företaga utredning om flottiljens förläggning till Barkåkra samt att, med förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande, sluta avtal om förvärv av mark för ändamålet.

Till fullgörande av nämnda uppdrag har *flygförvaltningen* i skrivelse den 12 maj 1942 inkommit med utredning i ärendet. Av utredningen framgår i huvudsak följande:

Vid angivande av flottiljområdets exakta läge i terrängen hade flygförvaltningen haft att välja mellan tvenne olika alternativ, av vilka det ena, å en i ärendet företedd karta markerat med röda begränsningslinjer, befunnits såväl beträffande markförvärv som i fråga om lämplighet ur flygteknisk synpunkt äga avgjorda företräden. Domänintendenten i Kristianstads län B. Carlheim-Gyllenskiöld, som vid utredningen biträtt flygförvaltningen, hade framhållit, att förvärv av de i detta alternativ ingående markområdena med hänsyn till intrång m. m. komme att ställa sig avsevärt billigare för statsverket. Följaktligen förordade ämbetsverket detta alternativ.

Av den till förvärv avsedda marken utgjordes cirka 59.20 hektar av det s. k. förläggingsområdet, å vilket den för flottiljen nödiga bebyggelsen vore avsedd att uppföras, samt cirka 244.63 hektar av själva flygfältet. Förläggingsområdet, som å en bifogad karts-kiss inlagts med gröna begränsningslinjer, vore till stor del bevuxet med skog, delvis av parknatur. Inom området finnes även en del trädgårdsanläggningar samt en större villa benämnd Valhallsborg. Denna villa vore av flygförvaltningen avsedd att utnyttjas såsom officersmäss samt arkiv. Flygfältsområdet, som å karts-kissen utmärkts med bruna begränsningslinjer, utgjordes helt av åker samt bestode av fem jordbruksfastigheter.

Flygförvaltningen hade med samtliga markägare — med undantag av två, vilka vid förhandlingarna uppställt sådana villkor för en eventuell överlåtelse, att desamma icke kunnat av flygförvaltningen godtagas — träffat preliminära köpekontrakt, vilka av värderingssakkunniga tillstyrkts såsom för kronan skäligen uppgörelser. Beträffande en inom förläggingsområdet belägen handelsträdgård hade någon uppgörelse icke kunnat träffats med trädgårdens arrendator.

Enligt vid skrivelsen fogade kontrakt har flygförvaltningen under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande träffat köpeavtal till ett sammanlagt belopp av 1,152,170 kronor, vartill komme kostnaden med ett till sammanlagt 227,830 kronor beräknat belopp för de markförvärv m. m., för vilkas genomförande expropriation måste tillgripas. Köpeskillingarna ha beräknats efter ett markpris, för åkerjord i allmänhet varierande mellan 3,000 kronor och 4,000 kronor per hektar. I vissa fall har marken på grund av speciella omständigheter betingat högre priser. Utredningen visar, att jorden som regel är av mycket god beskaffenhet, varförutom jordbruksegendomarna med något undantag visat sig vara i gott skick.

Av kontraktet med en av de berörda markägarna framgår, att flygförvalt-

ningen å kronans vägnar åtagit sig att svara för den krigskonjunkturskatt, som genom försäljningen kunde komma att påföras säljaren. Denna skatt har av förvaltningen beräknats till 20,000 kronor.

Hela kostnaden för markförvärv för Tionde flygflottiljen har sålunda av flygförvaltningen beräknats till (1,152,170 + 227,830 + 20,000 =) 1,400,000 kronor.

I anledning av att sistnämnda belopp överstiger det av försvarsutredningen för ändamålet beräknade har flygförvaltningen påpekat, att försvarsutredningen upptagit en kostnad av 100,000 kronor för mässbyggnad för officerare. Då emellertid den till förvärv föreslagna villafastigheten Valhallsborg befunnits lämplig såsom mässbyggnad, behövde ny mässbyggnad icke uppföras. Vissa kostnader syntes dock böra nedläggas å byggnaden för att få densamma i för ändamålet lämpligt skick. Dessa kostnader hade av flygförvaltningen beräknats till högst 40,000 kronor. Således kunde från beräknat anslag för uppförande av byggnader avgå 60,000 kronor, vilka kunde påföras anslaget för markförvärv.

Flygförvaltningen har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte godkänna de träffade köpeavtalen samt för markförvärv ställa till förfogande ett belopp av 1,400,000 kronor ävensom meddela erforderliga förordnanden rörande expropriation.

I skrivelse den 13 maj 1942 har flygförvaltningen vidare hemställt, att ett belopp av 400,000 kronor måtte ställas till förfogande för budgetåret 1942/43 för påbörjande av flygfältsarbeten.

Departements-
chefen.

Efter den närmare prövning, som ägnats dennat fråga, har jag intet att erinra mot förslaget att förlägga Tionde flygflottiljen till Barkåkra, på vilken plats det synes möjligt att i huvudsak inom den av försvarsutredningen beräknade kostnadsramen erhålla ett mycket gott flygfält med goda utvidgningsmöjligheter. Flygförvaltningens förslag till förvärv av mark torde kunna i huvudsak biträdas. Dock synes böra övervägas, om icke en begränsning av förläggningsområdet utan större olägenheter skulle kunna ske. Härför talar bland annat den omständigheten, att markpriserna äro tämligen höga, beroende på platsens läge och på att jorden som regel är mycket god. Sålunda synes tvekan föreligga, huruvida villafastigheten Valhallsborg bör förvärvas. Denna fråga liksom frågan om områdets avgränsning i övrigt synes böra i vanlig ordning bedömas av Kungl. Maj:t.

En av de fastighetsägare, med vilka preliminärt köpekontrakt av flygförvaltningen slutits, har såsom villkor för frivillig uppgörelse påfordrat, att han hålles skadeslös för det belopp, som genom försäljningen i form av krigskonjunkturskatt kan komma att påföras honom, antingen genom kontant ersättning eller genom i vederbörlig ordning meddelad skattebefrielse. Ett villkor av denna innebörd kan icke från statens sida godkännas. Då de med denna fastighetsägare preliminärt avtalade köpevillkoren i övrigt synas ofördelaktiga för staten, torde i detta fall — därest lämplig frivillig uppgörelse icke kan träffas — expropriation få tillgripas. I övrigt torde de ingivna

preliminära köpekontrakten kunna i huvudsak godtagas med de jämkningar, som kunna föränledas av en eventuell begränsning av det till inköp föreslagna området. Det för övriga markförvärv uppskattade beloppet synes väl högt men torde böra läggas till grund för anslagsberäkningarna. Då det icke kan nu bedömas i vad mån en begränsning av området lämpligen kan vidtagas, anser jag mig böra räkna med det av flygförvaltningen angivna medelsbehovet, 1,400,000 kronor, varvid jag dock förutsätter, att härav skola kunna bestridas även kostnader för avstyckning och lagfart m. m., för vilka ändamål flygförvaltningen såvitt av handlingarna framgår icke medtagit något belopp. Frågan om meddelande av förordnande om expropriation torde få upptagas i samband med blivande dispositionsbeslut.

Jag beräknar i likhet med flygförvaltningen det för flygfältsarbeten för nästa budgetår erforderliga beloppet till 400,000 kronor. Av detta belopp bör dock ställas till förfogande endast så stor del, som prövas vara för ändamålet erforderlig.

För denna flygflottilj räknar jag alltså för nästa budgetår med ett medelsbehov av $(1,400,000 + 400,000 =)$ 1,800,000 kronor. I överensstämmelse med försvarsutredningens förslag torde flottiljen böra benämnas Skånska flygflottiljen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Markförvärv för Skånska flygflottiljen m. m.* för budgetåret 1942/43 såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, flygförvaltningens delfond, anvisa ett *reservationsanslag* av 1,800,000 kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Alvar Lindencrona.